

FAQ - NBFC વિષે જાણવા જેવી બધીજ માહિતી

નાણાંકીય સંસ્થાઓમાં પૈસા મૂકતા પહેલાં ચકાસો :

ભારતીય રિઝર્વ બેંકના સલાહકારી સૂચનો

ભારતીય રિઝર્વ બેંક (RBI) જાહેર જનતાને અપીલ કરતા સૂચના આપી છે કે જનતા એ તેમના નાણાંનું રોકાણ કરતા પહેલાં તેમજ ગેર બેંકિંગ નાણાંકીય સંસ્થાઓમાં (NBFCs) નાણાં મૂકતા પહેલાં પુરતી ચકાસણી કરી લેવી. આ અપીલ સેન્ટ્રલ બેંક દ્વારા જાહેર કરેલ વારંવાર પુછાતા પ્રશ્નો (FAQ) ના ભાગ રૂપે છે. FAQ એ વિવિધ પ્રકારની નાણાંકીય સંસ્થાઓ અને તેને લગતા નિયમોની સમજ આપી છે. નાણાંકીય સંસ્થાઓ ગેરકાદેસર રીતે આ ધંધો કરતી હોય અથવા મૂકેલી થાપણો ચૂકવવામાં નિષ્ફળ જાય તો એવા સંજોગોમાં જાહેર જનતાએ કયાં ફરિયાદ કરવી તેની યાદી પણ આમાં જાહેર કરેલ છે.

ઊદાહરણ તરીકે FAQ જણાવે છે કે નાણાંકીય ધંધાને પોતાનો મુખ્ય ધંધો ગણાવતી NBFC નું નિયમન RBI કરે છે. તેણે અમુક NBFCs ને જ થાપણો સ્વીકારવાની પરવાનગી આપી છે. બધી નોંધણી પામેલ સંસ્થાઓને RBI Act, 1934 અથવા તો The Companies Act, 1956 અન્વયે જ થાપણો સ્વીકારવાની પરવાનગી આપવી જોઈએ અને તે ચીટ ફંડ પ્રવૃત્તિઓ અને સામુહિક રોકાણ યોજનાઓનું (CIS) નિયમન કરતી નથી.

FAQ જણાવે છે કે RBI દ્વારા થાપણો સ્વીકારવા માટે માન્ય કરવામાં આવેલ વિવિધ NBFCs ની વિગતવાર યાદી RBI ની Website: (www.rbi.org.in – Site Map – NBFC List – List of NBFCs permitted to accept deposits) ઉપર પ્રસિધ્ધ કરવામાં આવી છે અને જાહેર જનતાને સલાહ આપી છે કે NBFC માં નાણાં મૂકતા પહેલાં આ યાદી ચકાસી લેવી.

RBI એ ભુતકાળમાં પણ ઘણાં પ્રસંગોમાં પ્રેસ વિજ્ઞાપ્તિ દ્વારા તેમજ પ્રાદેશિક કચેરીઓ દ્વારા આયોજીત અભિયાન દ્વારા વ્યક્તિઓ, બિનસ્થાપિત સંસ્થાઓ (Unincorporated Bodies), કંપનીઓ દ્વારા મૂકવામાં આવતી વિવિધ યોજનાઓ, અવાસ્તવિક વળતરની ઓફર વગેરેની લાલચમાં આવી જઈ, આવી સંસ્થાઓમાં રોકાણ કરવા સામે જાહેર જનતાને ચેતવણી આપી સાવચેત કરવામાં આવ્યા છે.

RBI, FAQ જાહેર જનતાને એ પણ સૂચના આપે છે કે જો તેમના ધ્યાનમાં કોઈ સંસ્થા ગેરકાદેસર રીતે થાપણો સ્વીકારતી જણાય અથવાતો થાપણોની ચૂકવણી કરવામાં અથવા તો મૂડી અને અથવા વ્યાજ ની ચૂકવણી કરવામાં નિષ્ફળ જાય તો તેવા સંજોગોમાં તે અંગે ની ફરિયાદ સ્થાનિક

પોલીસ અથવા રાજ્ય પોલીસના આર્થિક ગુના વિભાગમાં અને જો કંપની હોય તો કંપની રજિસ્ટ્રારની પાસે નોંધાવવી.

ગેર બેંકિંગ નાણાંકીય સંસ્થાઓમાં નાણાં મૂકતા પહેલા શું ચકાસવું, ?

થાપણો મૂકનારે NBFC માં થાપણો મૂકતા પહેલાં અવશ્ય ખાતરી કરવી કે NBFC ની નોંધણી RBI માં થયેલ છે અને થાપણો સ્વીકારવા માટે વિશિષ્ટ રીતે અધિકૃત છે. આની ચકાસણી તેની Website: (www.rbi.org.in – Site Map – NBFC List) ઉપર પ્રસિધ્ધ કરેલ થાપણો સ્વીકારતી કંપનીઓની યાદી જોઈને કરી શકાય. થાપણદારોએ જાહેર થાપણો સ્વીકારવા માટે પરવાનગી આપેલ NBFC ની યાદી જોવી જોઈએ અને એ પણ ચકાસવું જોઈએ કે એ કંપની થાપણો સ્વીકારવા માટે મનાઇ ફરમાવવામાં આવેલ કંપનીઓની યાદીમાં નથી.

NBFC એ પોતાની વેબસાઇટ ઉપર RBI એ આપેલ રજિસ્ટ્રેશન સર્ટિફિકેટ ધ્યાનમાં આવે તે રીતે પ્રદર્શિત કરવું. જો NBFC જાહેર જનતા પાસે થાપણ સ્વીકારવા અધિકૃત હશે તો તેનો ઉલ્લેખ એમાં કરવામાં આવ્યો હશે.

RBI, NBFC દ્વારા સ્વીકારવામાં આવતી આવી થાપણોની ચૂકવણીની ખાત્રી (Guarantee) આપતી નથી.

પોતાનો ધંધો કે વ્યવહારો ચલાવવા માટે NBFCs કોઈ પણ પ્રકારે RBI ના નામનો ઉપયોગ કરી શકે નહીં. વર્તમાન સમય પ્રમાણે NBFC થાપણદાર (Depositor) ને 12.50% કરતાં વધારે વ્યાજ ચૂકવી શકે નહીં. તેમ છતાં RBI, વિશાળ આર્થિક વાતાવરણ ને ધ્યાનમાં રાખીને વ્યાજ દરમાં ફેરફાર કરતી રહે છે. RBI એ વ્યાજ દરમાં કરેલા ફેરફાર ની પ્રસિધ્ધિ તેની Website: (www.rbi.org.in – Site Map – NBFC List –FAQ) ઉપર કરે છે.

થાપણદારોએ કંપનીમાં મૂકેલ દરેક થાપણની યોગ્ય રસીદ લેવાનો આગ્રહ રાખવો જોઈએ. આ રસીદમાં કંપનીના અધિકૃત અધિકારીની સહી હોવી જોઈએ. તેમજ એમાં થાપણદારે મૂકેલ થાપણની રકમ આંકડા તથા શબ્દોમાં, ચૂકવવાપાત્ર વ્યાજ નો દર, થાપણ મૂક્યાની તારીખ અને પાકતી મુદતની તારીખ, થાપણદારનું નામ વગેરે વિગતો સ્પષ્ટપણે જણાવવી જોઈએ.

જો વ્યાજનો દર તથા પાકતી મુદતે આપવામાં આવતું વળતર, બીજી કંપનીઓ દ્વારા ચૂકવાતું હોય તેના કરતાં વધારે હોય તો, થાપણદારે થાપણ મૂકતી વખતે સાવચેતી – સાવધાની રાખવી જરૂરી છે. જો થાપણ સ્વીકારતી વખતે સંસ્થાએ પોતે વચન આપ્યું હોય, તેના કરતાં વધારે કમાઈ શકે તેમ ન હોય તો, તે થાપણદારને તેના વચન પ્રમાણે ચૂકવણી કરી શકતી નથી. વધારે કમાવા માટે સંસ્થાએ તેના રોકાણો પર વધારે જોખમ લેવું પડે છે. વધારે જોખમ લેવાનો અર્થ એટલે સદાકીય

પ્રવૃત્તિઓની બાંહેધરી એવો કરી શકાય, અને આ પ્રકારની પ્રવૃત્તિઓ પર ધારેલું વળતર મળતું હોતું નથી. આથી જાહેર જનતાએ પોતેજ સાવચેત રહેવું જરૂરી છે કે ઊંચું વ્યાજ / વળતરની લાલચ આપનારી યોજનાઓમાં નાણાં ગુમાવવાની શક્યતાઓ વધારે હોય છે. આમ છતાં જો વધારે વ્યાજ / વળતર આપતી યોજનામાં નાણાં રોકવા હોય તો અવશ્ય ખાત્રી કરી લેવી કે આવી યોજના જાહેર કરતી સંસ્થા, નાણાંકીય વિભાગનું નિયંત્રણ કરનારી કોઈ એક ઓથોરીટી સાથે રજીસ્ટર્ડ છે. તેમજ એને થાપણ કે બીજા કોઈ સ્વરૂપે જાહેર જનતા પાસેથી ભંડોળ / નાણાં સ્વીકારવાની પરવાનગી આપવામાં આવી છે.